

■ **آقای دکتر رجبی دوانی!**
چرا حضرت علی بن موسی الرضا(ع) در زمان خود ملقب به رضا بودند و اساساً این لقب از جانب چه کسی یا گروهی به حضرت داده شد؟
لقب رضا برای امام هشتم مشهورترین لقب آن وجود مقدس برای ما است، البته القاب دیگری هم آن حضرت داشتند اما این لقب بیش از همه درباره آن حضرت به کار برده شده و عمدتاً با این عنوان حضرت شناخته می‌شوند.رضا به معنای مورد پسند و پسندیده است، آن صفای باطن حضرت، روی گشاده و تلاش برای رفع حوائج مردم، باعث شده بود ایشان مورد پسند و رضای همگان واقع شوند.
انقدر این محبوبیت عمومی زیاد بود که برخی معتقدند این لقب را مأمون به آن وجود مقدس داده است ولی آنچه مسلم است اینکه آن حضرت پیش از ائمه دیگر در میان جامعه مورد توجه و احترام و مورد پسند مردم، حتی کسانی که اعتقادی به ولایت و امامت آن حضرت نداشتند واقع شده بود.
زمانی که مأمون اصرار کرد حضرت ولایتعهدی را بپذیرد و ایشان استنکاف می‌کرد، جملهای به مأمون فرمود با این مضمون که پیش از آنکه تو بخواهی چنین اقدامی کنی، امضای من در سراسر عالم اسلام مورد توجه و قبول است. یعنی با کاری که تو می‌کنی اعتباری بر من افزوده نمی‌شود. امام تقرباً در بخش مهم عالم اسلام

شناخته‌شده و مورد احترام بودند و آنچه مسلم است اینکه هیچ کسی چه شیعه و چه غیرشیعه وقتی با آن حضرت مقابل می‌شدند و برخورد و دیداری داشتند، ناراضی از آن حضرت برنمی‌گشت.
■ **در تواریخ منسوب به عصر حضرت رضا(ع) آمده است حضرت با گروه‌های مختلف عقیدتی به بحث و گفت‌وگو می‌پرداختند. لقب رضا در این عرصه چگونه خودش را در آن زمان نشان می‌داد؟**
امام رضا(ع) زمانی که در مرو خراسان تشریف داشتند، می‌فرمایند: زمانی که من در مدینه بودم بعدازظهرها به مسجدالنبی می‌رفتم و تا هنگام غروب آفتاب، انبوه علمای علمه یعنی اهل تسنن گرد من جمع می‌شدند و مسائل شرعی و فقهی را از من جویا می‌شدند. یعنی شیعه که جای خود دارد، حتی علمای اهل تسنن نیز حضرت را به‌عنوان عالم آل‌محمد(ص) می‌شناختند؛ یعنی ایشان را به‌مثابه درای عمیقی از معارف دینی و بویژه فقه قبول داشتند.
فقها عمدتاً خدمت امام رضا(ع) می‌رسیدند و امام هم با رویی گشاده کسانی را که به ولایت و امامت ایشان اعتقاد نداشتند، از دریای بیکران علم خود نه‌تنها محروم نمی‌کردند، بلکه بسیار هم برای می‌کردند. البته بعد که حضرت به ناچار به مرو آورده شدند، ارتباط مردمی حضرت توسط مأمون محدود و محصور شد. در آن برهه از ارتباط و جلساتی توسط دولت و حاکمیت برای حضرت برقرار می‌شود که حضرت مجبور بودند در آن محافل حضور پیدا کنند. دلایلی را برای این اقدامات مأمون گفته‌اند از جمله اینکه می‌خواسته علما، اندیشمندان و دانشمندان حوزه‌های

گفت‌وگوی «وطن امروز» با دکتر محمدحسین رجبی دوانی

استاد تاریخ اسلام به مناسبت سالروز میلادامام رضا(ع)

ولایت عشق

باور قلبی به امام رضا(ع) از یک اعتقاد دینی فراتر رفته

و تبدیل به یک عنصر هویتی برای ایرانیان از هر دین و مذهب

و گرایشی شده‌است

اشکان صدیق: امام رضا برای ایرانی‌ها، موضوعی ورای اعتقادات دینی است. امام رضا دیگر یک عنصر فرهنگی نهادینه شده برای هر ایرانی با هر دین و مسلکی است؛ فرقی نمی‌کند مسیحی باشی یا یهودی یا زرتشتی، همین که ایرانی باشی و دلت بگیرد و همه راه‌ها بسته باشد، کبوتر دلت پر می‌کشد به سمت مشهد. از امام رضا گفتن و شنیدن تمامی ندارد، چرا که دریای عشق کناره و ساحلی ندارد اما به هر حال به میزان توان خود در این شماره به مناسبت میلاد فرخنده امام رضا(ع) نمی‌از یم فضایل حضرت را در گفت‌وگو با دکتر محمدحسین رجبی دوانی، استاد تاریخ و گفتار‌هایی‌از حجج اسلام سیدجلال رضوی همدانی و مسعود عالی چشیدیم.

گونگون فکری و علمی و حتی از ادیان گوناگون را به نظر خود در مقابل امام رضا(ع) قرار بدهد تا شاید حضرت نتواند بعضی از این سولات را پاسخ گویند. یا اینکه مأمون خود بر علم بی‌پایان امام رضا(ع) واقف بود و می‌خواست افتخار کند و به دیگران فخر بفرشد که چنین شخصیت عظیم علمی در حکومت ما وجود دارد و ولیعهد ما است. به هر صورت در آن جلساتی که مأمون هدایت‌گر آنها بود و تشکیل شده بود، آنجا هم حضرت بدون هیچ‌گونه تعصب و رفتاری که بخواهد صرفاً حریف را منکوب خود کند -بلکه بر مبنا و روشی کاملاً عالمانه و حکیمانه- با آنان بحث می‌کردند و همه آنها را مغلوب می‌کردند. همه آن دانشمندان مقهور علم بیکران حضرت می‌شدند و بسیاری از آنها بر این حقیقت معترف بودند. البته این روش همه امامان ما تا جایی که موقعیت برایشان فراهم می‌شد بوده است کما اینکه وجود مقدس جد آن حضرت امام صادق(ع) هم همین‌گونه بود. امام صادق(ع) در مناظره و بحث حتی با ملحنان و کسانی که منکر مبدأ و معاد بودند، بدون هیچ‌گونه تعصب و سخن تحقیر آمیزی در مقدس‌ترین اماکن مثل مسجدالنبی و مسجدالحرام با آنان به بحث و مناظره می‌نشدست و به آنها جواب می‌داد و آنها را محکوم می‌کرد.

■ **جناب دکتر! متأسفانه اخیراً شاهد رونمایی از فیلمی بودیم که تیتراژ موهن آن به ساحت مقدس حضرت رضا(ع) موجب خشمم و ناراحتی جمعیت میلیونی ارادتمندان امام رضا شد. به نظر حضر تعالی چرا دشمن ستاریوی هتاک‌می به مقدسات اسلامی را در پیش گرفته‌است؟**

پیروزی انقلاب اسلامی که انقلابی بر مبنای دین و باورهای دینی و ارزش‌های الهی بود، در دورانی اتفاق افتاد که بی‌دینی و لامذهبی بر دنیا حاکم بود و لذا انقلاب اسلامی توانست جو حاکم غرب بر جهان را بشکند و دین را به عرصه سیاست و اداره جامعه بازگرداند و حتی در این راه موفق هم شود و بتواند غرب را به چالش بکشد. مراد از غرب هم یعنی دنیای استکبار و فرقی هم نمی‌کند سرمایه‌داری آمریکایی و اروپایی باشد یا مارکسیسم و کمونیسم شوروی و اروپای شرقی. هر ۲ جریان فاسد از غرب بر خاسته بود و انقلاب اسلامی هر ۲ جریان را به چالش کشیدو شکست داد لذا بعد از مدتی که نتوانستند در دلایلی را برای این اقدامات مأمون گفته‌اند از جمله اینکه گسترده از گروه‌های تبهکار و جنایتکار مثل کومله و

گذری بر سیره اوایلای خدا در توسل به امام رضا(ع)

اسرار رضوی

به او گفته شد، یابن رسول‌الله چیست، فرمود: مگر اینکه به عهدی نگاه نکنند و عهدی را ننگرد جز اینکه بگویند او از من بهتر است و پرهیز‌کار تر است.

حضرت آیت‌الله‌العظمی‌بهجت که معمول بود تابستان‌ها سالیان سال مشرف می‌شدند و از این دریای رحمت جرم‌غوشی کرده بودند، بر کات معنوی خود را از ۲ خواهر و برادر بیت موسی بن جعفر یعنی امام رضا(ع) و حضرت معصومه(س) می‌دانستند. ایشان در نمازها و قنوت‌های طولانی خود در کنار ضریح امام رضا(ع) و ختم قرآن‌های فراوان بهره‌های وافر معنوی از این خرمن معنویت نصیب خود ساختند.

حضرت آیت‌الله‌العظمی بهجت تأکید به خواندن نماز جعفر طیار برای حوائج در حرم امام رضا(ع) داشتند. مرحوم آیت‌الله شیخ حسن معزی‌تهرانی می‌فرمود همان‌طور که در متن زیارت امام رضا(ع) وارد شده، «للسلام علیک هادی العرش»، امام رضا(ع) هدایت و ارشاد می‌کند در متن دعایش و زیارت امام وارد شده «ملائک و اقین»؛ فرشتگان در این سخن مبارک پاره‌نه هستند، لذا ایشان را با یک حالت و اخلاصی لظطانی مقابل ضریح مطهر دیدم آقا بیشتر به من بدهید، تبسمی کردند و فرمودند: اگر جدم به شما بیشتر می‌داد، من هم به شما بیشتر می‌دادم. یعنی امام رویای ما را هم می‌داند، امام حرکت خون در قلب ما و جریان خون بیکر ما را هم می‌داند و این علم امام است. از همین‌امام بزرگوار این حدیث در تحفه‌العقول صفحه ۴۴۳ وارد شده است که فرمودند: عقل شخص مسلمان تمام نیست مگر دارای این خصایص باشد؛ از او امید خیر توقع باشد، مردم از بدی او در امان باشند، خیر اندک دیگران را بسیار و فزون بشمارد و خیر بسیار خود را اندک، هر چه حاجت از او بخواهد، دل‌تنگ نشود، در عمر خود از دانش طلبی خسته و ملول نشود، فقر در راه خدا از بی‌تلاگری برای او محبوب تر باشد، خاری در راه خدا از عزت با دشمنان برای او محبوب‌تر باشد و گمنامی را از پرنامی بیشتر بخواهد. سپس فرمودند: دهمین و چپست دهمین

افراد باز گو می‌کرد.

شنبه ۲۱ خرداد ۱۴۰۱
وطن امروز | شماره ۳۵۰۴

تقویم

امام رضا(ع) در بیان آیت‌الله‌العظمی بهجت

قبله اهل معنا

به مناسبت ولادت با سعادت حضرت علی بن موسی الرضا علیه‌السلام ۸ تکتنه از بیانات عارف واصل، مرحوم حضرت آیت‌الله‌العظمی بهجت درباره مقام این همام را بازخوانی می‌کنیم.
۱- زیارت شما قلبی باشد. در موقع ورود اذن دخول بخواهید. اگر حال داشتید به حرم بروید. هنگامی که

از حضرت رضا علیه‌السلام اذن دخول می‌طلبید و می‌گویید: «أَدْخُلْ بِاِحْهَالِه» ای حجت خدا، آیا وارد شوم؟» به قلب‌تان مراجعه کنید و ببینید آیا تحولی در آن به وجود آمده و تغییر یافته است یا نه؟ اگر تغییر حال در شما بود، حضرت علیه‌السلام به شما اجازه داده است. اذن دخول حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام گریه است؛ اگر اشک آمد، امام حسین علیه‌السلام اذن دخول داده‌اند و وارد شوید. اگر حال داشتید به حرم وارد شوید. اگر هیچ تغییری در دل شما به وجود نیامد و دیدید حال‌تان مساعد نیست، بهتر است به کار مستحبی دیگری بپردازید. ۳ روز روزه بگیرید و غسل کنید و بعد به حرم بروید و دوباره از حضرت اجازه ورود بخواهید.

۲- زیارت امام رضا علیه‌السلام از زیارت امام حسین علیه‌السلام بالاتر است، چرا که بسیاری از مسلمانان به زیارت امام حسین علیه‌السلام می‌روند ولی فقط شیعیان اثناعشری به زیارت حضرت امام رضا علیه‌السلام می‌آیند.

۳- بسیاری از حضرت رضا علیه‌السلام سوال کردند و خواستند و جواب شنیدند؛ در نجف، در کربلا، در مشهد مقدس، کسی مادرش را به کول می‌گرفت و به حرم می‌برد، چیزهای عجیبی را می‌دید.

۴- ملتفت باشید! معتقد باشید! شفا دادن ای ماشاءالله به تحقق پیوسته! یکی از معادوبین عراقی غده‌ای داشت و باید مورد عمل جراحی قرار می‌گرفت. خطرناک بود. از اقا امام رضا خواست او را شفا بدهد، شب حضرت معصومه علیه‌السلام را در خواب دید که به وی فرمود: «فده خوب می‌شود؛ احتیاج به عمل ندارد». ارتباط خواهر و برادر را ببینید! از برادر خواسته، خواهر جوابش را داده است.

۵- همه زیارت‌نامه‌ها مورد تأیید هستند. زیارت جامعه کبیره را بخوانید. زیارت امین‌الله مهم است. قلب شما بخواند. با زبان قلب خود بخوانید.

۶- پس از حادثه بمب‌گذاری در حرم مطهر حضرت رضا علیه‌السلام حضرت به خواب کسی آمدند؛ سوال شد: «در آن زمان شما کجا بودید؟» فرمودند: «کربلا بودم». این جمله ۲ معنی دارد: معنی اول اینکه حضرت رضا علیه‌السلام آن روز در کربلا رفته بودند. معنی دوم یعنی این حادثه در کربلا هم تکرار شده است، دشمنان به صحن امام حسین علیه‌السلام ریختند و ضریح را خراب کردند و در آنجا آتش روشن کردند!

۷- کسی وارد حرم حضرت رضا علیه‌السلام شد، متوجه شد سیدی نورانی جلوی او مشغول خواندن زیارت‌نامه است. نزدیک او شد و متوجه شد ایشان اسامی معصومین سلام‌الله‌علیهم را یک‌یک با سلام ذکر می‌فرمایند. هنگامی که به نام مبارک امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجالشریف رسیدند، سکوت کردند! آن کس متوجه شد که آن سید بزرگوار، خود مولای‌مان امام زمان سلام‌الله‌علیه و ارواحنا له القداست.

۸- در همین حرم حضرت رضا علیه‌السلام چه کراماتی مشاهده شده است! کسی در رؤیا دید به حرم حضرت رضا علیه‌السلام مشرف شده و متوجه شد گنبد حرم شکافته شد و حضرت عیسی و حضرت مریم علیهما‌السلام از آنجا وارد حرم شدند. تختی گذاشتند و آن دو بر آن نشستند و حضرت رضا علیه‌السلام را زیارت کردند.

روز بعد، آن کس در بیداری به حرم مشرف شد ناگهان متوجه شد حرم کاملاً خلوت است! حضرت عیسی و حضرت مریم علیهما‌السلام از گنبد وارد حرم شدند و بر تختی نشستند و حضرت رضا علیه‌السلام را زیارت کردند. زیارت‌نامه می‌خواندند. همین زیارت‌نامه معمولی را می‌خواندند. پس از خواندن زیارت‌نامه از همان بالای گنبد برگشتند. دوباره وضع عادی شد و قیل و قال شروع شد. حال، آیا حضرت رضا علیه‌السلام وفات کرده است؟!

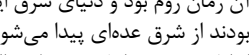
برکات هجرت امام رضا(ع) به ایران

بنیانگذاری ایران شیعی

حجت‌الاسلام والمسلمین مسعود عالی:
زوردم امام رضا به ایران ۲ خاصیت داشت.

حضرت، ایران را به یک پایگاه بزرگ برای شیعه تبدیل کردند. قبل از آمدن امام رضا علیه‌السلام هم به صورت پراکنده در قم و سزوار شیعیان بودند ولی با آمدن ایشان به طور گسترده ایرانی‌ها به تشیع گرایش پیدا کردند. حضرت این قصد را داشتند که ایران را به یک پایگاه بزرگ تبدیل کنند.

ما در روایات‌مان متعدد داریم که زمینه‌ساز ظهور، ایرانیان هستند. گروهی از مشرق‌زمین برمی‌خیزند. دنیای غرب

آن زمان روم بود و دنیای شرق ایران بود. پیامبر صلی‌الله علیه و آله فرموده

بودند از شرق عده‌ای پیدا می‌شوند و امر ما را زنده می‌کنند. ارادت ایرانیان

از اول نسبت به اهل بیت علیهم‌السلام خالصانه بوده است.

اینکه ایران پایتخت شیعه شد و زمینه ظهور امام زمان عجل‌الله تعالی فرجه را فراهم کنند کم چیزی است؟ دومین جهت آمدن امام رضا علیه‌السلام به ایران هم این بود که معارف امامت و ولایت با آمدن امام رضا علیه‌السلام عمومی شد. قبل از آن خواص فقط از اهل بیت علیهم‌السلام خبر داشتند و راجع به امامت و ولایت چیزی می‌دانستند. وقتی امام رضا علیه‌السلام آمد با سخنرانی‌هایی که در مناظرات و... می‌کردند، کم‌کم معرفت نسبت به امامت در بین خود مردم بالا رفت. در جلسات مناظره، مأمون بزرگان و علمای همه فرقه‌ها را دعوت می‌کرد و همه را در مقابل امام رضا علیه‌السلام قرار می‌داد، بلکه امام زمین بخورند. در مقابل تمام رؤسای فرقه‌ها و ادیان مختلف فقط یک نفر می‌نشستند و همگی آنها را بدنام می‌کردند. هر کدام از آنها را با کتاب خودشان با آنها بحث می‌کردند. بسیاری از مباحث امامت را در آنجا مطرح کردند.

بعد از امام رضا علیه‌السلام شیعه ظرفیت پیدا کرد و زیارت جامعه کبیره را به او دادند. زیارت جامعه کبیره از زمان امام هادی علیه‌السلام در بین شیعه پا گرفت.

بعد از امام رضا علیه‌السلام خدا شیعیان را به یک امتحان دیگری مبتلا کرد و آن هم امامت در سن خردسالی بود. امام جواد علیه‌السلام ۸ سالش بود که برای امامت انتخاب شد اما شیعه منشعب نشد و امامت ایشان را پذیرفتند و این معلوم می‌شود ظرفیت‌شان بالا رفته بود. این کارها را امام رضا علیه‌السلام با سختی و مشقت توانستند بکنند. سعی کنیم هر روز یک سلام به امام رضا علیه‌السلام داشته باشیم. هر رزقی که به ما می‌رسد، به واسطه امام رضا علیه‌السلام است.

• **کارشناس مذهبی**